List 14. **NOVICE** Tečaj XXV.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

V Ljubljani v sredo 3. aprila 1867.

Gospodarske stvari.

Popotnikove opazke po Angležkem.

(Dalje.)

Angležko ovčarstvo v primeri s Pohorskim.

Ker sem, kakor sem že omenil, iz ovčarske „cunfti“, zato mi naši ovčarji ne bodo zamerili, ako nekoliko o njih opazim, vedé, da imam pravico za to; saj sem kakih šest let vrh Pohorja ovce pasel in tako se pristojno barem pohorskega ovčarjenja izučil. Al da nikogar po krivem ne obrekam, hočem tukaj le o pohorskem ovčarstvu nekoliko omeniti, ker iz druzih krajev mi po lastnih skušnjah nič ni znano; ako je pa drugej, posebno na Kranjskem in Koroškem inače in bolje, naj kdo drug kaj sporočí, komur so tamošne razmere dobro znane.

Kako pasejo in gojijo naši Pohorci ovce? Tako, kakor jih je Abel, ako ne slabeje. S tem odgovorom blizo koj vse povem. Zakaj redí Pohorec ovce? Zato, da ga oblačijo; to je vse. Pohorce na prvi pogled najbolj značuje volnata, to je, rešnata suknena (lodnasta) obleka, ki je navadno siva, pa pogosto tudi črna, progasta in rjava. To nosi Pohorec pozimi in poleti, od zibeli do groba, in, kakor se v obče sodi, se Nepohorcem nikako ne dozdeva lepa. Za to obleko in edino le zato si Pohorec redí ovce; in ako sem omenil, da način, po kterem za nje skrbí, je še slabeji od Abelnovega, mislim s tem, da pošilja jih na najslabejšo pašo, pozimi jih pa toliko krmí, da mu glada ne poginejo. Pohorske ovce so sicer drobne, pa volno imajo zelo lepo, dolgo in mehko; ako bi jih le kdo umno plodil in redil, trud bi se mu obilo splačal. Vendar to vse se zanemarja ne samo Pohorcem na škodo, ampak gotovo tudi vsej deželi.

Pa primerjajmo zdaj stvar: Pohorec — in menda tudi drugej slovenski ovčarji — skrbí toliko za ovce, da živijo in mu glada ne poginejo, Angležž jih spušča na dobro pašo in skrbí, da imajo zmirom obilo dobre, zdrave in redilne krme, da so mu pitane pozimi in poleti. Pohorec se zato ne briga, ako so njegove ovce dobrega ali slabega pleha ali ploda; on skrbí samo za to, da mu jih ovčarček v jutro z doma žene in na večer zopet domu pritira; kar se mu je skupaj pogodnjalo, vstane skupaj, ovni se večidel ne skopijo (kastrirajo) in ti so vedno poleg druzih ovác, da se med seboj gonijo, kakor jim je drago, pri tem pa še hodijo sosedni med sosedne ovce, kakor jim je ljubo. Kdaj je čas za pleme, na to se ne pomisli, in kadar ovce jagnetijo (kar je navadno pozimi), se jim ne pripravi boljša krma, in tako navadno polovica, ako ne več, jagnjičev pogine. Angležu je prva skrb, da ima dober plod (ploh), ki je na glasu. Lepe plodne ovce posebej odbere in poleg njih se pasti le rezane ovne pustí. Kadar je pa čas, da se ovce vplodijo, spustí k primernemu številu primernega plodojočega ovna, in to kar mogoče lepega. Ovce jagnetijo potem spomladi, kadar je že lepa paša; postreže pa tudi drugače ovcam, in po takem so jagnjiči lepi in čvrsti ter je zelo redka prikazen, da bi ktero poginilo. Pohorec na to ne gleda, ali so nektere ovce že stare ali mršave, ali so mu nektere ovce garjeve, da jih odstrani, saj sam gospodar tudi malokdaj za njimi pogleda in kaj bi njegov ovčarček vedeti mogel? Angležž skrbno na svoje ovce gleda, njegov ovčar mora v ovčarstvu zveden biti, mora vedeti, kako je z ovcami ravnati, kako skrbeti, da te ali one bolezni ne dobijo, in ako jo ktera naleze, mora to brž poznati in tako poravnati, da se dalje ne razširi, in ako mogoče, ta brž ozdravi ali pa pokončá.

Starih — to je prestarih — ovác Angležž ne trpí ne inači mršavih med drugimi dobrimi, in to zato ne, ker take ne le same posebej nič ne veljajo, temuč še škodujejo, ter kazijo druge, posebno pa glas, „da ima lepe ovce.“ — Pohorec od teh ovác, ki se vsako leto od čede odstranijo, tretjino prodá, tretjino domá pokolje, tretjina pa mu jih pogine. Prodaja pa ovce po 2, 3, 4, k večemu po 5 gld., in to navadno poleti ali jeseni, v drugi dôbi pa ovce tako nimajo druzega kot kost in kožo. Za ovce skupi tedaj pohorski kmet leto in dan k večemu 15 gold. ter si po trikrat na leto ovčetino pri posebnih prilikah pripravi. Kolikošen dobiček pa Angležž od ovác dobiva, to sem že omenil.

Omenil sem zdaj vse to, kakor je in kakor stvar poznam po lastni skušnji in lastnem prepričanji; pripraven sem zato tudi na vse vgovore odgovarjati. Prvi vgovor bi mi menda bil, da pri nas si ovčja reja nikakor take veljave pridobiti ne more, kakor pri bogatih Angležih; na to odgovarjam: da in ne. Stvar ima dve straní. Dobro vem, da noben Pohorec ne bode, da še tako marljivo ovce redí, po 1000 gold. na leto in dan iz njih skupil; pa kaj ko bi pohorski kmet le 5 odstotkov od takošnega kapitala dobival, kakoršen se farmerju angležkemu plačuje; bi li 50 gold. v relativni razmeri ne imeli blizo toliko vrednost Pohorcu kakor je ima 1000 gold. Angležu? — Ni mi tukaj prostora za dolgo razpravo o tem; priporočujem vendar vsakemu, kogar bi ta stvar brigala ali mikala, jo malo bolj razmišljevati; obžalujem pa pri tem zelo, da se učenje o narodno-državnem gospodarstvu v Avstrii tako zanemarja. Da bi vendar tudi v tem praktične Angleže nasledovati začeli!

Pa dalje me utegne kdo vprašati: bi li mogel pohorski kmet na leto in dan pri ovcah skupiti 50 gold. in poleg tega še vso volno ohraniti? Da, odgovarjam na to; dobremu pohorskemu kmetu je to celó lahko mogoče, samo da bi se le podučil, kako ima ravnati,

in da bi potem tako tudi delal. Dobro poznam Pohorje in Pohorce in tamošne razmere ter prepričan sem in morem reči, da vsak pohorsk kmet, ki zdaj redí 25 mršavih ovac, lahko bi redil 50 lepih. Posestva imajo posebno bolj planinski kmetje velika, po 50 do 500 oralov; pašnikov za ovce je mnogo lepih, samo, da bi se za-nje skrbelo. Smem tudi reči, da ta, ki ima 50 lepih ovác, jih od teh lahko leto in dan 20 odstrani, ker gotovo se mu bode toliko janjet narodilo, ako je pametno za vplodenje skrbel. Od teh 20 ovác, da so lepe, gotovo lahko 10 za 50 gold. prodá, drugih 10 pa domá porabi, in pri tem bi pač mnogo boljše živel, kakor zdaj živí. Kakov je pa zdaj kmet, ki ima 20 do 30 ovác, od teh na leto po 5—8 odstrani, in kakošna osoda je s temi, to sem že omenil.

Naj še volno omenim, ki je Pohorcu glavna stvar. Ovce se strižejo na Pohorji 2krat na leto (in menda tako tudi drugod na Slovenskem. Lepa ovca ima pri vsaki striži 1 funt volne; računimo to, funt po 50 kr. (za toliko bi se menda pri nas spečati mogla), bi tedaj 50 lepih ovác imelo na leto za 50 gold. volne. Toliko volne pa noben kmet domá porabiti ne more; prodal bi je lahko najmanj polovico, in ako se ta denar k onemu prišteje, ki ga je za prodane ovce skupil, ima 75 gold., ki bi se mogli obresti (činži) imenovati od kapitala, ki ga ima v ovcah, poleg tega, kar rabi za domače potrebe. Takošen dobiček bi imel vsak po razmeri; tako on, ki manj ko 50 ovác redí, kakor on, ki jih redí več; razmera pa med sedanjim in tukaj omenjenim dobičkom bi bila blizo od 1 do 4. Na Pohorji je gotovo 1000 takošnih kmetov, ki morejo po 50 ovác rediti; vse to bi se lahko na tanko po štatistiki dokazalo, primerjaje na orale tamošnja posestva. Pomislimo pa zdaj, koliko dohodka je v sedanjem stanji zgubljenega domači trgovini, in kolika korist bi ji sopet bila, da bi se vse to umno ravnalo!

O trgovini z volno se na Štajarskem skoro nič ne sliši, morebiti je bolj živa na Kranjskem. Zeló me je razveselilo, ko mi je lansko leto nek prijatelj angležk, véliki trgovec v Hull-u, pismo pokazal od neke dobro znane trgovske hiše v Ljubljani, s ktero ima kupčijo z volno in volnato robo. Vendar kolikor sem tukaj videl, se iz naših krajev na Angležko pošilja večidel le suknena spuklina, ktero slabo robo Angleži „Shoddy“, in ako se ne motim, Nemci „Kratzwolle“ imenujejo, prave volne pa celó malo, — pa kako bi tudi, saj nam je še zavolj nemarnosti domá pomanjkuje!

Pri vsem tem je sedaj treba misliti, kako bi se te zastarane napake zboljšale? Da bi se po okolnostih blizo tako ravnalo, kakor na Angležkem, mislim, da bi kaj dobro bilo; ako pa kdo drug kje drugej še kaj boljšega opazi, naj bi blagovoljno to naznanil. Pa kako bi vse to Pohorci zvedeli, ki jih je še tako malo število, ki časnike prebirajo, in kdo bi take, ki druzega ne poslušajo kakor svojo trmo, k temu pregovoril? Dobro sicer vem, kakošna težava je našim kmetom dopovedati, da bi se novih in boljših potov pri kmetovanji poprijeli; al tudi to vem, da naš kmet ni celó zabit, kadar se prav podučuje, se tudi poduči. Kranjska kmetijska družba je temu najboljša priča, in njeni kmetijski šoli so tudi slovenski Štajarci hvalo dolžni. Ali je štajarska kmetijska družba kaj kmetijstvu na slovenskem Štajarju koristila, to mi celó nič ni znano, saj njenih listov in knjig prost kmet ne umé in ne čita. Prav vesela mi je to novica, da se v Mariboru slovenski gospodarski list izdaja. Da! res je potreben, in sramota bi bila štajarskim Slovencem, če bi bili še dalje brez lastnega časnika, v tem ko v Celovcu trije izhajajo. Želeti in upati je, da bode ta list z dobro podporo silnim potrebam kmetijskim po zmožnosti pomagal in zanemarjene napake odstranil. Za gospodarske stvarí liste naj bi se pa posebno ljudski učitelji in duhovniki brinuli, v tem pa naj bodo Štajarcem zopet Kranjci v izgled, ker kranjski ljudski učitelji in duhovniki se za zboljšanje kmetijstva vrlo trudijo. Se ve, ako učitelji hočejo mladino v teh stvaréh podučevati, morajo se tudi sami poprej kaj naučiti in potem vedno s časom napredovati; nečem pri tej priložnosti dalje razlagati, kakošne so te razmere na Štajarskem, pa ne pojdem mimo pri drugi priliki. Da tedaj sopet k prejšnjemu predmetu pridem, učite mladino, kolikor mogoče, kmetijstvo umetno, učite tudi mlade Pohorce pametno ovčjo rejo, ako že starih ne morete. Najboljši poduk pa so djanski izgledi, in tukaj mi pride nekaj na misel, kar bi menda zato najbolje bilo. Na Pohorji vem da je precej farovških kmetij, to je, farna cerkev ima kmetijo, ktera je začasna vlastnina vsakega dotičnega fajmoštra. Bi li takošne kmetije se ne mogle pripraviti v najlepši izgled vsem drugim v fari? Bi li te ne mogle biti najboljše farne kmetijske šole? In sopet tudi, kar se ovčje reje tiče, bi li pastir, ki ovčice pase, ne hotel gojiti tudi „ovác“ in za-nje skrbeti? Na ta vprašanja bi želel odgovora od druge strani; za zdaj pa priporočam, naj bi nekteri gg. fajmoštri, ki imajo na Pohorji kakošne kmetije, in bolj omikani kmetje, kteri bi tudi na te dobro jim namenjene vrstice naleteli, poskusili umno ovčjo rejo nekoliko po angležkem načinu. K temu pa še dostaviti moramo, da, ako se drugod slovenski kmet kaj novega in boljšega nauči, bode se tudi Pohorec naučil, ki je vrlemu kranjskemu Gorencu najbolj vroten brat. — Vi pa zdaj, dragi mi bratje ovčarji pohorski, ne zamerite mi, da sem tako vašo nevednost in nemarnost glede ovčje reje svetu naznanil; pomislite, da zdravnik, ako hoče hudo rano človeku ozdraviti, jo mora žgati in rezati; to sicer bolí, al ozdravi se!

Ravnokar mi je prišlo v roke po slovenski naši Matici izdano Erbenovo „Vojvodstvo kranjsko in koroško“, v kterem čitam, da je na Kranjskem bilo leta 1857. samo nekoliko nad 82.000 glav ovác in na Koroškem 153.000 (rad bi vedel, koliko na Štajarskem?); po teh številkah dozdeva se mi ovčja reja na Kranjskem prav zanemarjena in tudi na Koroškem daleko ne taka, kakoršna bi mogla biti. Rad bi vedel število ovác na Pohorji; prosim zato s tem, da bi se kdo, komur je mar za gospodarske stvarí, za štatistiko potrudil in ob enem naznanil, koliko je kmetov na Pohorji. Kolikor jaz Pohorje poznam, morem reči, da je blizo 1000 kmetij, na kterih bi se po 50 ovác rediti moglo; znašalo bi tedaj že to 50.000 Koliko število bi se pa moglo še temu dodati? Naj bi se naznanili tudi od drugih krajev štatistični dokazi o gospodarskem napredku in nemarnosti gledé teh razmer.

Veliko naših kmetov je ubozih zato, ker ne vejo, da bi lahko bili bogati in premožni!

(Dalje prihodnjič.)

Hišne reči.

* Kako se napravi snova (masa), da se tla v sobah lepo svetijo. Ta snova, za ktero je poprej gosp. Herman Kavš privilegijo imel v Avstrii, se naredí tako-le: 12 funtov in pol rumenega voska se drobno zreže in 6 funtov dobrega potašlja (Pottasche) se raztopí v vreli vodi (deževnici ali v vodi iz kake reke). Med tem, ko se v vodi potašelj kuha, se hitro vmeša razrezani vosek. Izprva se mirno topí, kmalu pa začne peniti se. Brž ko neha peniti se, se odstavi lonec od ognja, da se ne kuha dalje, in zdaj se pomeša 6 funtov prav drobno zmlete rumene zemlje, ki se oker

(gelber Ocker) imenuje. Vsa ta zmes se dene v škatlje, da se strdi in potem shrani.

Rabi se pa tako-le: 1 funt te zmesi se raztopí v 2 bokalih in pol vrele vode in meša tako dolgo, da je vse kakor sok. Še topla ta zmes se s penzeljnom pomaže po tleh. V nekoliko urah se popolnoma posuší, in zdaj, ko je vse suho, se tla drgnejo s krtačo, ki je za likanje tál napravljena, in potem se tla še s kako kosmato volnato stvarjo polikajo, da se svetijo. Za eno sobo je potreba pol funta te zmesi, ktera trpí 6 mesecev.

S to zmesjo tudi slabotni ljudjé lahko likajo tla; tla se svetíjo kakor luč, in rumena ali rjava barva, ktera se stanovitno drží tal, je veliko cenejša kakor tekoči lak; pa tudi stanovitno je to bolj, kakor vsaka druga likarija.

Natoroznanske stvari.

Kako tudi živina izbira rastline.

Bog živini ni dal pameti kakor jo je dal človeku, da se podučén sam lahko varuje škodljivih ali celó na smrt strupenih rastlin in zelišč. Vendar je modri Stvarnik pamet namestil z nekim nagonom, ki ga je vcepil naturi živinski, da se zdržuje, kar ji je škodljivega, in sega le po tem, kar ji dobro tekne. Ker živina nima, kakor človek, varha, ki bi ji veleval: „to jej, tega ne!“ zato ji je poseben nagon (instinkt) zvest varh.

Visokoučeni K. Line je po 2314 skušnjah našel, da goveda jedó 276 rastlin, 218 pa se jih ne dotaknejo, — ovce jedó 387 rastlin, 141 pa ne, — kozé jedó 449 rastlin, za 126 ne marajo, — konji jedó 262 rastlin, pred 212 se jim gnjusi, — prešičem je le 72 zelišč všeč, za 171 ne marajo.

Cesarske postave.

Nova poštna postava.

Po cesarskem ukazu od 21. januarja 1867. leta se je tarifa za to, kar se po cesarski vožni pošti pošilja, nekoliko znižala, in posebno je za pošiljanje denarja po pošti nova naprava prav ugodna, po kteri še pisma ni treba, ako hoče kdo komu denarja poslati. Ta naprava so poštne nakaznice (Post-Anweisungen), ki so 15. dne sušca t. l. vpeljane bile.

Če tudi se veči zneski kakor le do 25 gld. lahko pošiljajo po teh nakaznicah, vendar je pošiljanje denarja do 25 gold. po tej poti najbolj priročno.

To se pa tako-le godí:

Ako hočeš denarja od 1 do 25 gld. komú po pošti poslati, pa nočeš mu pisma pisati, pisma pečatiti in drugih sitnosti imeti, greš na pošto, pa rečeš, da hočeš toliko in toliko goldinarjev in krajcarjev po poštni nakaznici poslati.

Ko si izročil denar, prejmeš zastonj nakaznico, na ktero se zapiše denarni znesek, — komú se pošlje, — in kdo ga pošlje. Na to izkaznico, s ktero pošlješ do 25 gold., pritisneš le pismeno marko za 10 novih krajc. S tem je vse plačano: poštnina in sprejemnica (recepise) in še nobenega druzega pisma ti ni treba. Tisti, komur denar pošlješ, že morebiti tako vé, čemu mu pošlješ denar; ako pa ne vé, mu na nakaznici to lahko zapišeš, zakaj na desni strani stojí napis: *„Ime in stanovanje pošiljalca“ . . . . „plačilo se nanaša na moje pismo od . . . .“ ali „na Vaš račun od . . . .“*

Da si denar po pošti na tej poti poslal, to ti pošta potrdi s pobotnico (kvitanco).

Ta naprava je v našem cesarstvu nova, v druzih državah pa že veliko let navadna. Za pošiljanje denarja je velika polajšava.

Samo velikih zneskov po teh izkaznicah pošiljati na male pošte, bi utegnilo takrat zamudno biti, ako, postavimo, v Ljubljani oddaš po nakaznici 300 gld., ki jih ima mala pošta v Črnomlji ali kje drugje izplačati, pa jih v tistem hipu ne more, ker jih nima; pri takih okoliščinah bo treba sprejemniku toliko časa čakati, da pošta sprejme denar. To je v 5. opazki teh poštnih nakaznic rečeno, da vsak vé, ako bi denarja brž ne dobil.

Nobenega zadržka pa se ni bati pri malih zneskih, in zato je pošiljanje denarja po nakaznicah priporočila vredno.

Slovensko slovstvo.

* *Lira Sionska.* Napevi cerkvenih pesem, zložil France Gerbic v Pragi.

Z razposlanima dvema listoma, to je, za mesec avgust in oktober, ki sta poprej zaostala, pa ravnokar zdaj na svitlo prišla, je dovršen celi 1. zvezek lepega dela, ki se ga je lotil izdatelj, trdni naš muzik gosp. Fr. Gerbic. V 12 listih, ki delajo 1. tečaj, nahajamo 61 pesem za različne prilike in cerkvene godove. Cena vsem skupaj je le 2 gold. Kako malo krajcarjev za toliko izvrstnega blaga! Na zavitku pa nahajamo sledeče naznanilo gosp. skladatelja:

Mnogo opravila in okoliščine me sedaj zadržujejo dalje izdavati „Liro Sionsko.“ Prestati mora toraj za toliko časa, dokler bom zopet utegnil jo nadaljevati. Naj mi toraj nihče ne pošilja naročnine na II. tečaj, predno ne razglasim, da pričnem delo zopet izdajati. — Kdor želí I. tečaj Lire Sionske, ga še lahko dobí; cena mu je 2 gold. Kdor bi si želel za ta tečaj še posebnega zavitka na barvanem papirji, ga lahko dobí, ako pošlje 10 kr. za razpošiljavne stroške; zraven se mu tudi list II. (februar) lahko priloži še enkrat, ako je morebiti dobil vprvič kak nerazločno tiskan eksemplar tega čisla.

V Pragi 1. marca 1867.

Zabavne stvari.

Francozi v Bobovcu.

Burka za kratek čas.

Spisal Šak.

(Dalje.)

Pa kdo bo šel vohat in zalezovat sovražnikov pesoglavcev, kteri še utegnejo žreti same ljudí? — to bilo je drugo vprašanje. Toliko srčnosti, tega ne smemo zamolčati, ni bilo v nobeni bobovski koži, da bi si bil upal kdo podati vragom v kremplje; dobro znan bil jim je pregovor: „Kdor nevarnost ljubi, bode ga konec v njej.“ Naposled premotijo vendar-le dva hlapca, obečavši jima zlate gradove in nove prazniške škornje; revno hlapče mora pač mnogokrat za svojega gospodarja seči v ogenj po pečene hruške. Na videz srčna udarita jo hlapca proti vasi, vsak po drugi poti; skoro naredí se noč, črna temna noč, da bi se dala šlatati, in konec je bil Bobovčanom nesrečne cvetne nedelje leta 1797.

Kaka pa se je godila tačas, ko so se klatili po goščavah njegovi sinovi in hčerke, glasovitemu Bobovcu? Se je razsipal mar v prah in pepel, ali so jo potegnili Francozi z njegovimi velikanskimi zakladi? O kaj pa še! Stal ali prav za prav čepel je po svoji stari šegi v svojem kotiču mirno, kakor že pred pet sto leti. Le

lačna živad drla se je v njem, sicer vladal je sveti pokoj. Vendar ne, nobene laží! V najlepšo njegovo hišo vgnjezdili so se neznani, nepovabljeni gostje, in glasilo se je ž nje vriskanje in petje. Glejte le: notri pri mizi sedijo trije rjavi brkači, jedó, rekel bi skoro, da žrejo tolstega purana in pijejo suho vince, ko bi se bili postili in pokorili vès dragi sveti post, ali ko bi jih srečala bila lakota. Tako veseli, živi in brezskrbni so, da bi ne môgli bolje biti na pustni dan. Pa pasja noga! to niso slovenski ljudje; vsa njih postava in prikazen je nenavadna, čelarna, vzlasti pa njih žlobudranje in klepetanje! Zopernaravno, na nos jim teče to, pač mora biti „barbarsko.“ So tedaj te pokveke res iz devete dežele divjaki? Napačna je ta, moj prijatelj, marveč: to so sinovi najomikanejšega naroda pod solncem, kteri se redí le s „frajastjo“ in „glorijo“, čegar muhe loví celi svet, z eno besedo: to so Francozi.

Ni se tedaj zlagal bil krojač Frfravec; priroštali so zares v Bobovec Francozi, samo da niso bili niti velikáni niti pesoglavci, in da so mesto cele vojske prišli le trije; pa še ti trije so bili le beguni ali desertêrji. Šment si ga vedi, zakaj neki so se izneverili gospodu Bonapartu, — jim je li delil premale cmoke, ali so se zbali bežečih cesarskih trum? Kdo ve? Mogli pa so že imeti čudne nose, da so vedeli izduhtati to najvarnejše zavetje sveta; kajti še zdaj je le malokterim znano, in zastonj ga iščeš na Kozlerjevem zemljovidu.

Izprva zavzamejo se gospodje desertêrji, da so pred njimi pobrali šila in kopita vsi živi in mrtvi te vasi; za drugimi je ušel namreč tudi prestrašeni krojač, ko se je prebudil iz medlevic. Bojé se kake zvijače, preiščejo vsako kočo, — pa nikjer ni človeškega sledú! Pa vojak vé se hitro udomačiti; lačni in upehani so bili, brez dolgega premislika napravijo si tedaj južino, kakoršne še jim najbrž ni njihov general nikoli dal. Pa saj je tudi v Bobovcu puranov in vina bilo, ko pri nas vrabcev in vode. Da so pri takošni dobri gostii potem prihajali čedalje veselejši, da se jim je popolnoma razvezal jezik in so pozabili vse pretrpljene trude in težave, tega jim ne zamerim ne jaz ne ti, ljubi bralec, kajti ob enaki priliki bi tudi mi dva ne sedla tiho za peč. Poznal pa bi tudi rad človečeka, kteremu bi zlato slovensko vince ne razgrelo srca kakor ogenj pečí. Kako se je godilo na dalje ta večer trém Francozom, jeli so spali pod posteljo, jeli pod mizo, tega pozvedeti mi ni bilo mogoče, — pa tudi ni nobena škoda. Gotovo pa so se prepričali, da slovensko vino, kakor črna mati noč, ima svojo moč! Tedaj lahko noč!

V črni šumi bobovski rod ni mogel niti jesti niti zatisniti očes; hudo trla ga je skrb za svoj in svojih očetov dom. Željno pričakovali so nazaj izposlanih ogleduhov, kajti hujše nesrečneža muči dvomba, ko žalostna resnica. Naposled, ravno ko je začela odpirati zora svoja zlata vrata, pridirja en hlapec.

„Jemenesta, vse gomazi po vasi groznih Francozov, kakor mravelj“ — zakliče jim že od daleč nasproti. Pripovedoval je potem na vsa usta, kako je bil v temi zlezel po štirih okoli plotov celó blizo vasí, kako jih je videl peči si v dvorih v velikem ognji cele bobovske vole in svinje, kako bi ga bili skorej zagrabili za vrat, če se ne bi odkadil še o pravem času urnih nog.

Da-si so temu hlapcu sicer pravili, da rad s preveliko merico meri, danes bile so jim njegove besede gola resnica, — in zatoraj zaženejo vnovič vsi glasen jok in stok. Župan Habzek naglaševal je, ko včasi pri nemških romarjih kak dedič, in vsi njegovi podložniki so javkali za njim. Le hlapcu, kteri je donesel črni glas, ni se htelo prav vdati; da, na tihem se je smejal, misleč: „Le derite in cmrdajte se neusmiljeni skopini, ki trpinčite nas uboga družinčeta noč in dan s težkim delom, pa še nam trgate od zasluženega plačila! Prav se vam godí!“

Toda ni dolgo trpelo ne hlapčevo veselje ne vekanje Bobovčanov. Kajti kako uro potem prisope drug ogleduh s celó drugačnim naznanilom. „Hvala Bogu“, zakliče, „prazen je bil naš strah, ne enega sovražnika ni v Bobovcu.“ Hotel je še dalje govoriti, pa pretrga mu besedo sto glasov: „Lažnjivec, potepin, izdajavec!“ Ko bi trenil, obsuje ga vse mlado in staro, župan pa zareží nad njim s povzdignjeno gorjačo: „Kaj? smo li mi tvoji norci? Ali bi nas spravil rad divjakom v pest?“ Tako je bila žalost vse spravila ob up, da so se jim zdele besede poštenega hlapca neverjetne. Izprva stal je ves osupnjen, misleč, da so ga ukanile njegove očí in ušesa; ko pa zve, da je bil prvi ogleduh došel z nasprotnim oznanilom, začne tega zmerjati na glas lažnjivca, in hitro vname se med njima hud prepir, kteremu naredi slednjič župan konec s tem, da zapové obá zvezati. Resno trjenje in zagotovljenje sicer vrlega hlapca, kteri je došel pozneje, spravilo ga je vendar-le v dvombo nad besedami prvega.

(Dalje prihodnjič.)

Ozir po svetu.

Turki.

Spisal M.

(Dalje.)

Ozmanov oče je bil Ertogrul. Svojo malo državico je po previdnem vladanji kmalu povekšal in jo že precej močno zapustil svojemu sinu leta 1296. Od tega časa se je imenovala ta turška država ozmanska.

Ozmanova prva skrb po nastopu vlade je bila ta, da utrdi še bolj svojo državo, druga pa, da jo tudi razširi. Obrne se proti Niceji in Nikomediji, ki ste bili poklicali Mongole na pomoč. Al Mongoli so jima kaj malo pomagali. Otoke v grškem morji so bili prebivalci iz straha pred Turki tudi že zapustili in vse je vrelo v Carigrad. Revščina po celem cesarstvu je bila strašna, in tudi vojakov je manjkalo, ker ni bilo denarja, da bi jih bili plačevali, in vrh vsega tega v več mestih nastane kuga, posebno v Brusi. Najbolje nam popisuje stan grškega cesarstva o tem času neki grški pisatelj okoli srede 14. stoletja. On pravi: „V poprejšnjem času je imelo življenje še nekaj božjega na sebi; poznalo je ravno pot k veri in čednosti. Bilo je polno nebeške vode, ki je delala duha poslušalcev rodovitnega in ga vodila k dobremu. Al s časom je bilo vsega tega konec, tako, da je zginulo dan danes vse, kar je poštenega in se potopilo tako rekoč v globočino morja. V cerkev se je vrinila splošna kuga in nastala je taka nesramnost, da se slišijo za en sam obol strašne rotije. Luč vere in pameti je ugasnila. Sploh ni druzega ko zmešnjava. Veliko se jih je lotila živalska nevednost. Nobeden ne vé, kaj bi koristilo in osrečilo in v čem se ločite pobožnost in hudobija. V cesarstvu grškem tedaj ni bilo ne duševne, ne materijalne močí. Sovraštvo med vladarji in prepiri za prestol so bili tako omorili in zaslepili Grke, da so se tako daleč pozabili, v svojih prepirih Turke na pomoč klicati.

Leta 1326 pade Brusa Turkom v roke. Ozman zvé to novico na smrtni postelji. Opominjal je še sina Urhana, da naj bo pravičen, ponižen in pobožen, in da naj mu bo njegova prva skrb blagor narodov in razširjanje islama. Zapustil je državo lepo vredjeno svojemu sinu Urhanu (1326—1359). Še v novejšem času so ro-

mali Turki na njegov grob. Bil je vnet za čast in slavo svojega naroda, in imel je trdno vero v preroka.

Urhan izročí po očetovi smrti svojemu bratu nalogo, da vredi državo in ga naredí vezira. Veziri so imeli v poznejih časih skoraj vso vlado v rokah; bili so skoraj mogočniši ko sultani sami. Posebno so bile Urhanu denarne zadeve pri srcu; on je bil prvi, ki je Turkom dal denarne postave. Da bi vojna zgubila vsaj nekoliko svoj nomadni značaj, zato jo vredi vse drugače, kakor je bila do njegovega časa. Pridá ji in ustanovi janičare. Janičari so bili poturčeni krščanski otroci, odgojeni v kosarnah, in so namestovali turške pešce. Oni so mnogo pripomogli k razširjanju turške oblasti, kajti bili so neznano srčni, pa tudi strašno krvoželjni.

Prijateljstvo z grškim cesarjem ni imelo dolzega obstanka. Kdor prepira išče, najde ga kmalu in tako je bilo tudi pri Urhanu. Že dolgo je gojil v sebi željo pridobiti si kaj zemlje v Evropi; al do zdaj mu to še ni bilo mogoče. Leta 1345 ga pokliče grška cesarica Ana na pomoč svojemu sinu Ivanu Paleologu zoper Kantakucena s ponudbo, da sme vse ljudí Kantakucenove, kolikor jih vjame, v sužnost odpeljati. Urhan res pride Paleologu na pomoč, a ne za dolgo časa. Kantakucen previdi namreč, da s časom bi mu utegnil Urhan še veliko bolj nevaren biti, kakor do zdaj, in tedaj sklene, da si ga pridobí za prijatelja. Dá mu v ta namen leta 1346 svojo hčer v zakon in Urhan mu pošlje 10.000 vojakov na pomoč zoper Srbe. Komaj je prišla turška vojska v zvezi z grško do utrjenih sotesk pri Kristopolu, ko jo zapustí in jame ropati po bližnjih mestih. Druga vojska z 20.000 možmí, ki jo pošlje Urhan Kantakucenu, da bi pregnal Srbe iz Macedonije, ostane le malo dni v Evropi, in potem jo pelje Urhanov sin Sulejman, kakor mu je bil oče skrivaj zapovedal, nazaj v Azijo leta 1349. Leta 1367 vzame Urhan mesto Kalipoli, in s tem postavi temelj turški državi v Evropi, kajti to sicer malo mestece bilo je ključ v Evropo. Urhan sam ni bil sicer nikoli v Evropi, kajti prepustil je bil vsa opravila tukaj svojemu sinu, kteri je pa že leta 1358 nesrečno smrt storil. Očetu je prizadjala smrt sina njegovega toliko žalost, da se odpové vladi in že čez 2 meseca potem umrje 75 let star. Na prestol prišel je zdaj njegov sin Murad.

Misliti bi se utegnilo, da je Urhanova smrt saj nekoličo zadrževala turške napade, pa temu ni bilo tako. Leta 1361. pride Murad v Evropo. Ko se je bil polastil že več trdnjavic bizantinskega cesarstva, udari jo na Adrianopel, ki je bil za Carigradom glavni steber že onemoglemu cesarstvu. Po dolgem in krvavem boji se vdá mesto. Murad sam se vrne v Azijo in prepustí vsa opravila v Evropi svojima vojvodoma Dalašhinu in Evrenu. Prvi razširja turško oblast proti severu, drugi proti jugu. Filipopel in druga mesta padejo sovražniku v roke brez brambe, al vsaj po kratkih bojih. Reva je velika po deželah, al na bizantinskem dvoru se malo zmenijo za to. Saj nimajo — tako si mislijo — bogati zakladi teh mest za njih nobene veljave, ter jih prepusté sovražniku, zadovoljni, da pustí glavno mesto pri miru.

Turška moč je bila zdaj v Evropi že tolikošna, da ji bizantinsko cesarstvo ni bilo več kos; vse krščanstvo bilo je v nevarnosti. Pa ravno v tem času nahajamo na donavskem in savskem pobrežji narode, ki so ko trden zid branili turškim vojskam naprej. Pokazati se je moralo, kdo da bo odjenjal: ali islam ali krščanstvo? Murad previdi, da tukaj je treba zdatne močí, da predere trdno mejo, ki so mu jo delali južni Slovani in Vlahi, in ki se je stezala od jadranskega do črnega morja. Bili so ti narodi močni že po samem, tedaj toliko bolj po tem, ko so se bili združili zoper sovražnika. Ko so si bili Turki že prisvojili Filipopel, podá se grški poveljnik k srbskemu vladarju Urošu prosit pomoči. Uroš sam premalo močan, se združi 1363. leta z ogerskim in bozniškim kraljem in knezom valaškim in v kratkem času se podá močna vojska proti Adrianopelu, kjer je bil tačas glavni oddelek turške vojske. Turški poveljnik pošlje hitro sporočilo Muradu, da naj mu kaj pomočí pošlje, ker drugače ne bo mogel ubraniti mesta. Zvezniki so imeli še komaj 2 dni do Adrianopela. Ker Muradu ni bilo mogoče poslati pomoči svojemu vojvodu, zato ta sklene udariti na Srbe, kajti zdaj se mu je zdelo vse eno, ali čakati mogočne nasprotnike v mestu ali jim iti naproti. Ko zve od ogleduhov, da je v srbskem taboru vse dobre volje in brez skrbí, prime s svojimi vojaki od 4 straní Srbe in sicer tako nepričakovano, da še ne utegnejo vrediti se in odbiti turški napad. Le malo se jih reši, veliko jih potone v bližnji reki Marici, in druge, kar jih ni bilo smrt storilo, odpelje ljuti sovražnik v sužnost. Brezskrbnost je pokončala močno vojsko.

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

Iz Gradca 21. sušca. Včeraj so pri Judenburgu prvikrat začeli na štajarski zemlji kopati železnico Rudolfovo. Mojster Žearo je začel svoj kos dela. Štajarska stavi veliko dobrega upanja na to železnico.

Iz Maribora — se „Danici“ piše sledeče: Ko so izdali mil. knezoškof pastirski list, v kterem povdarjajo, naj bi se ne ločila cerkev od šole, začnejo tamošnji „kulturonosci“ podpisovati v svoji kazini brzno peticijo, naj bi se otela šola iz verig cerkve! Skorej v istem času primeri se dogodba, — dobra ilustracija k ovi demonštraciji, —ktere iz vzrokov dostojnosti omeniti ne smem, ki pa ni le nekristjanska, ne le nečloveška, ne le živinska, ampak tudi: vražja! Dokaz nam je, kam spravi človeka „kultura“ brez vere! Bog nas je obvari!

Blizo Kolpe. — Kakor povsod, je bila tudi v mestu črnomaljskem za kmečke občine volitev deželnega poslanca. Sešlo se je 55 volilcev (le 3 ni bilo), vsi so trdni stali kakor skala v edini misli, da volijo poprejšnjega svojega poslanca g. Kramariča. Bil je izvoljen s 54 glasovi. Vnovič so pokazali beli Kranjci, da so možaki, ne pa petelini na strehi, ktere zasuče zdaj ta, zdaj drug veter. Kar za pravo spoznajo, tega se tudi neustrašljivo držijo. Neizrečeno se jim je prigovarjalo, naj volijo gospoda iz M., ki je v zadnjem deželnem zboru stal v vrsti tiste stranke, ki je bila národnim zastopnikom nasprotna. Pa ni šlo; žalostno je g. propal, ne enega glasa ni dobil, zato je pa tudi rekel nekemu volilcu, da je prišel tisti dan le svojo kobilo v Č. podkovat. Ali imajo Črnomaljčani res tako izvrstnega kovača, da iz M. gonijo konje k njemu kovat, tega ne vem. Poslanec „in spe“ mora to vedeti! Posebno si je pa predstojnik v Č. prizadeval za-nj. Vsakemu volilcu je menda šel naproti, ga že na deset korakov pozdravljal in mu priporočal, naj gotovo voli gosp. Z. Tisti dan se še črnomaljskim mestnjanom ni dovolilo, da bi kje na ulicah smeli stati; kdor ne bi ubogal z lepo, temu bili bi žandarji pot pokazali. To se je tudi zgodilo. Za Boga svetega! Je li to prosta volitev? ali ni to terorizem? — Zdaj pa k volitvi. Volitev je bila mirna in tiha. Kar se je pa na koncu volitve govorilo, naj zvé svet. Vpričo mnozih spoštovanih volilcev, posebno pa 2, se je lepi slovenski jezik imenoval „gottverfluchte Sprache“ od gospoda, ki celó ni

zmožen, da bi o njem sodil! Slišalo se je, da vsi v dež. zboru nič ne veljajo, da duhovščina ljudstvo šunta, da „Novice“ laží trosijo med ljudí, da se ruski denar trosi med ljudí in še druzih nesramnih rečí več, ki si jih le hudobna strast izmisliti more. Al naletel je oni gospod na nekega obče spoštovanega gospoda, čegar zasluge sama vlada priznava in po vrednosti ceni, kajti odgovoril mu je na vsa natolcevanja, ktera so merila na duhovščino in slovenski narod, da, če bi „centralni volilni odbor“ tudi angela z nebes priporočal, on bi ga ne volil, ker ljudstvo ni pozabilo tistih grdih besed, ki so se čule o „svetinjah“ itd. iz poprejšnjega deželnega zbora. Možke so bile to besede! Lepo je pa bilo čuti, ko so tudi volilci potrdili besede, ktere so se odgovorile na omenjena natolcevanja, ker sami volilci so se potegnili, da naš jezik ni tak, kakor je bilo od zgorej rečeno, ampak jezik naš je mil, lepo doneč; vsi so tudi potrdili, da ne narodni poslanci, ne duhovni niso zoper cara in državo, ampak vsi le želijo iz srca, da bi se država modro vladala po možéh, ktere si presvitli cesar za svoje svetovalce izvolijo. Da strast človeka res dalječ prižene, kazalo se je tudi v tem, da je oni gospod ob 9. uri zjutraj 3 šolske gospode, ki so z dvema mestjanoma na ulicah stali, v šolo podil; al tudi tù je na odkritosrčnega gospoda naletel, ki se mu je dobro odrezal, rekoč, da on je za šolo odgovoren in da se šola ob 10. uri začne; pri mestu pa ima menda le g. župan prvo besedo. Iz vsega se pa lehko previdi, da se je v sedanjih volitvah le na nedolžno, ubogo duhovščino merilo, tako rekoč, v obraz bi jo bili kmalu zapljuvali. Kar je odveč je odveč! Duhovnom, ki so upravičeni volilci, ni dovoljeno pošteno delati za pošten izid volitev; drugim je pa dovoljeno z denarom volilce podkupovati. Pa ljudstvo že zná, komú je verjeti, komu ne; kmet dobro zná, kdo je za-nj, kdo zoper njega; to se je vnovič pokazalo, in če bo treba, še en pot se bode. Vkljub vsem tem žalostnim prigodkom je zmagala domovina, zmagal slovenski narod; če so tudi v nekterih mestih propali domačini, slavno so propali, ker k zmagi unih je pomagala le sila birokratizma. Tedaj živila domovina, živil narod slovenski!

Iz Starega trga pri Poljanah. — S solzami v očéh dajem vsem znancem in prijateljem naše Domiceljeve hiše po „Novicah“ na znanje, da nas je spet huda nesreča zadela: brata Janeza ni več! Zvečer na praznik Marijnega oznanenja je po hudi prsni bolezni previden s sv. zakramenti v Bogu zaspal. Rajnki se je marljivo učil, ostre izpite za profesorstvo na zgornji gimnazii, med njimi tudi izpit iz stare in nove slovenščine z odliko prestal in tudi kot suplent na cesarski tržaški gimnazii lansko leto tako izvrstno se obnašal, da ga profesorji in dijaki prehvaliti ne morejo. Zraven tega je bil ravno tako, ko pokojni brat France, iskren Slovenec; ž njim sva si najraji v staroslavni cirilici dopisovala in iz vsega njegovega djanja in nehanja je bilo lahko posneti, da bi bil v kratkem času ne samo izvrsten slovenski profesor, ampak tudi znamenit slovenski pisatelj in zgodovinar postal, ker znanstveno preiskovanje dozdaj skoro čisto zanemarjene zgodovine naše, je njegovo največe veselje bilo. Ali nemila smrt nam ga je pobrala, ko je bil komaj službo nastopil, za ktero se je revež s toliko marljivostjo celo svoje življenje pripravljal. Ž njim je zgubila naša hiša svojega ljubljenca, dijaki svojega izvrstnega učitelja in narod slovenski učenega in gorečega rodoljuba. Žalost za njim je tolika, da se ne dá dopovedati. Ako želí kdo izmed njegovih prijateljev in znancev ali kdo drug kaj pripomoči, da bi se njemu in pokojnemu Francetu dostojen spominek napravil, naj pošlje, kar premore, meni v Poljane ali pa naravnost do dom bratu Vekoslavu D., trgovcu v Zagorji na Notranjskem. Končevaje to žalostno sporočilo priporočam ranjcega Ivana kakor tudi nepozabljivega brata Franceta vsem prijateljem, znancem in dobrotnikom naše hiše v pobožen spomin.

Anton Domicél,
duh. pomočnik v Starem trgu pri Poljanah.

Od novomeške strani. — Š. — Celi list bi Vam danes lahko napisal z nesramnimi rečmi, ki so se 27. sušca godile v Novem mestu pri volitvi deželnega poslanca. Al gnjusi se mi papir mazati s popisom rogovilstva, v kterem sta, in to posebno zoper duhovščino, posebno zvonec nosila purgarja G. in L. Popisal bi lahko prav natanko silovitosti, ki so se pod vodstvom „kulturonoscev“ godile, — kako je nekdo, ki je rdečo zastavo nosil po mestu in Slovence psoval, planil v gostilnico in ondi razsajal ko divjak, in tacega več; al sram me je govoriti o tacih prigodbah, ki utegnejo po druzih deželah prav navadne biti, od kterih pa se pošteni Slovenec z nevoljo obrne, in če je to morebiti sad nemške kulture, prepuščamo ga radi Nemcem, Slovenec pravi: fej te bodi!

Pri Št. Jurji pod Kumom 29. sušca. L. G. Tudi mi Kumljani smo se živahnega parlamentarskega življenja preteklih dni vdeležili. 18. t. m. smo se podali v Radeče, kjer je bila volitev izberalcev sv. Križke občine. Naši ljudje, to je, šentjurski in dobovški farani so res veliko trpeli, ker so jih Radečani močno zdelovali. Kako to: Radečani? Da, da! Radeče so „nemški otok“ v sredi slovenske zemlje! Al Šentjurci in Dobovčani stali so kakor skala za svoje národne izbiralce. Nasprotni nam revčeki Svibanci še 5 imen niso môgli zapomniti, kajti slehern Svibanec je pritiral svoj listek, na kterega sta jim dva radeška „purgerja“ po 5 imen napisala. Al zmaga je bila naša! — Še bolj viharno je bilo 26. t. m. v Trebnem. Cela knjiga bi se dala popisati o tem kar se je tù godilo. Naj le eno omenim. Neki dobro rejen gospod, ki jo zeló po ribniško zavija, se je na cesti pred zbranimi volilci grozíl, da je naše ljudstvo tako „preslepljeno“ in „obdelano“ še celó s kanceljna. Ko ga na to neki duhoven gospod resno prime, naj imenuje tisti kancelj, s kterega je bilo ljudstvo zapeljevano, — ni bilo na to vprašanje nikakoršnega odgovora. Ljudstvo naše dobro pozna 39. §. volilnega reda, po kterem je volitev vsakemu prosta, pa tudi to ve, da cesarski patent od 1. marca ni rekel, da ne smejo prejšnjih poslancev voliti. Ljudstvo je tedaj prav dobro podučeno, — pa se vé, da bi ga marsikdo rad podučil — drugače! In tudi v Trebnem je bila zmaga naša in sijajna. Slava! — Zdaj pa se bo v naših hribih druga politika pričela. Vsa naša pozornost se bo jela obračati na vinske gorice, in na naše polje, in to tem bolj, ker je nektere kmete lansko leto toča hudo hudo zadela. Letos smo po šentjurški duhovnii posadili 80 mladih jablan najžlahtnejših plemen, ktere je gospod vitez Guttmannsthal, grajščak na Dvoru, v neki slavno znani drevesnici nakupil, ter jih potem v povzdigo sadjoreje zastonj razdelil. Za ta blagodušni dar, ki so ga nek tudi druge duhovnije prejele, se Šentjurci blagemu gospodu očitno zahvaljujejo.

Iz Kranja 1. apr. — Prihodnjo nedeljo 7. aprila ob 8. zvečer bode v čitalnici „beseda.“ Igrala se bo kratkočasna igra „Zakonska sol.“ Odbor.

Iz Ljubljane. Razun poslancev, ki smo jih omenili v poslednjem listu, da so izvoljeni v deželni zbor kranjski, so izvoljeni še ti-le:

V Črnomlji so kmetiške občine volile z 54 glasovi zopet M. Kramariča, prejšnjega poslanca.

V Kočevji so občine okraja kočevsko-ribniško-laškega volile Luka Sveteca in Petra Kozlerja

(prejšnja poslanca) z 47 glasovi zoper Kromerja in Benedikterja, ki sta dobila 36 glasov.

V mestih in trgih so volili tako-le:

V Ljubljani sta izmed 612 glasov dobila dr. K. Wurzbach 324, pl. dr. Kaltenegger 313 glasov zoper dr. Tomana z 299 in dr. Kluna z 284 glasovi.

V Kranji je izvoljen národni Leop. Jugovic s 107 glasovi zoper vit. Höffern-a z 102 glasovoma.

V Teržiču národni dr. Prevec s 107 glasovi zoper (101 glas) dr. Gauster-a.

V Postojni je izvoljen Obreza s 183 zoper (107 glasovi) bar. Šloisnika.

V Idrii národni Anton vit. Gariboldi z večino 6 glasov zoper Dežmana.

V Novem mestu dr. J. Suppan z večino 3 glas. zoper L. Ravnikarja.

Mesto Kočevje Jan. Kozlerja z 44 glas. zoper 40 Fr. Sovana.

Kupčijska in obrtnijska zbornica je namesti svojih prejšnjih poslancev Jan. Horaka in Jož. Debevca, ki sta se pred volitvijo sama odpovedala poslanstvu, enoglasno volila dr. Tomana in dr. Kluna.

Vélikih posestnikov poslanci so ti-le: baron Oton Apfaltern, grof Coronini, c. k. deželni poglavar v Salcburgu, Dežman, Kromer, pl. Langer, grof Margheri, baron Rastner, Fr. Rudež, dr. Zavinšek, grof Hiacint Thurn. — Národni véliki posestniki se razun enega niso udeležili te volitve.

Število poslancev národnih znaša tedaj 21 proti 15 druzih, ki jih ni priporočal národni volilni odbor.

— V saboto ob 10. uri se začne deželni zbor. Ob 9. uri je slovesna maša v stolni cerkvi.

— Počil je glas po mestu, da se snuje v deželnem zboru „Mittelpartei“, to je stranka, ktera ni miš ne tič. Ako kdo morebiti misli, da se kaj tacega namerava med národnimi poslanci, temu povemo, da je ta govorica od konca do kraja — bôsa.

Iz Ljubljane. *(Prosta volitev v Ljubljani.)* Čudil se je gotovo ves slovenski svet, ko je nenadoma čul novico, da je padla pri volitvah za deželni zbor bela Ljubljana, da sta zmogla kandidata tiste nemške stranke v slovenski Ljubljani, ki se „verfassungstreu“ imenuje tako, kakor „lucus a non lucendo.“ Al čudne so poti, po kterih je dosegla ta stranka zmago, in treba je malo pogledati, kako se je delalo, da se je zgodilo to, česar bi nihče ne bil pričakoval. Da je bil imenik volilcev za to volitev drugačen od prvega, o tem ne govorimo, ker nam ni znano, kako je bil rektificiran. Al agitacije so bile ogromne. Kakor povsod po deželi so delali tudi uradniki na vse kriplje na to, da bi se poslanci volili po nasvetu „centralnega“, to je nemškega odbora, tako pa še bolj z zjedinjeno močjó je v Ljubljani vlada po svojih organih delala za kandidata centralnega odbora. Vsi predstojniki so pismeno ali z besedo ukazovali svojim podložnim uradnikom, da gotovo grejo volit, pa da volijo Wurzbacha in Kaltenegger-ja. Da je res bila taka „komanda“, to je šlo od ust do ust po vsem mestu, in dan volitve se je to prav očitno pokazalo. Prišlo je blizo 140 cesarskih uradnikov, in ne eden izmed njih ni glasoval za narodnjaka naša; ali mnogi niso pač glasovali zoper svoje prepričanje s težkim srcem za nasprotne možé? In **taka** volitev se imenuje prosta volitev?! Ali **taka** volitev ne uničuje §. 39. volilnega reda, kteri pravi: „volilci morajo po svojem **prostem prepričanji brez vseh sebičnih pristranskih ozirov** tako glasovati, kakor po **svoji najbolji vednosti** in **vesti** mislijo, da je najbolje za občni blagor. Tedaj to je bila volitev vsacega po njegovi vednosti in vesti?! Če nikoli še nismo verjeli na preseljevanje duš, bogme! da pri teh volitvah bi se res moralo misliti na „Seelenwanderung“, da je duša viših uradnikov se 27. sušca preselila v niže uradnike, ker vsi so ta dan kazali eno misel, eno vest! — Al tudi reprezentanti centralnega odbora in njih priklonjenci so z vsemi silami delali na to stran; peš so letali, ki so urnih nog, in vozili so se okrog, ki so sicer hromasti in vrtoglavi, da so nabirali volilce za svojo stran in jih tirali v mestno hišo. Rokodelce so strašili, da jim odtegnejo delo, jih spodijo iz hiše itd. In žalibog, dalo se je nekoliko manjih obrtnikov s tem toliko ostrašiti, da so se volitve zdržali. Nekteri volilci izkaznic niso dobili ob pravem času in vsled tega jih niso pustili v volilno sobo, pred ktero je stala cela množica policije. Nastal je bil enkrat hud prepir zarad enega tacega pripetljeja; kaj se je tù odgovorilo prevzvišenemu gospodu, to je bila od druge straní ilustracija „proste“ volitve. Sploh je vse popraševalo, čemu da je bilo treba — kar nikdar ni bilo — tak policijski aparat nastavljati pred volitveno sobo mirnih mestjanov? Zmago, ktero so dosegli naši nasprotniki pri tej drugi volitvi 27. u. m., najbolje ilustrirajo številke, ktere kažejo, da v 1. volilnem razredu vkljub vsem agitacijam ste bili obé stranki v ravnovagi (60—64 glasov); v 2. razredu, kjer so hišni in drugi posestniki, je narodna stranka bila blizo 70 glasov naprej; tako tudi v 3. razredu za blizo 60; med profesorji in učitelji ste obé stranke imele zelo enako število glasov (22—24), tako tudi med doktorji (8—8); al vseh 140 ces. uradnikov in 18 penzijoniranih oficirjev je bilo zoper národna kandidata. Koj drugi dan pisala je „Laibacherica“, da je bilo mesto „zadovoljno“ s tako volitvijo, kajti „inteligencija“ je zmagala.“ Pač žalostna inteligencija, ako se §. 39. volilnega reda mora prevreči tako, kakor „komandira“ gospod burochef. Ni treba, da bi se dalje spuščali v pretresovanje „Laibach.“ besedovanja, ker omenjene številke same po sebi so vsakemu jasen komentar njenih besed: „treuer Ausdruck der Gesinnungen“, „moralische Bedeutung“ itd. Ako dalje pogledamo velike številke, s kterimi so izvoljeni poslanci od kmečkih občin, in primerjamo celó malo večino, s ktero so v 3 mestih in trgih voljeni bili kandidatje centralnega odbora, so pač smešne njene besede, „dass das Volk von Krain den Appell der Opposition nicht im gewünschten Masse entsprochen und dass insbesondere in der Bevölkerung der Städte ein Umschwung statt gefunden hat.“ Kolikšen je ta „Umschwung“ in od kod? — to pač vsak lahko s prstmi zgrabi. Sicer pa „Laibacherici“, ki govorí tako rada od „Umschwung-a“, samo le še to rečemo: Mi imamo „Laibacherčne“ liste od 1860. leta pri rokah, ko je narodom avstrijskim bila oklicana oktoberska diploma. Ko je prvi začel Gołuhovski po svoji sistemi tolmačiti deželne ustave, ploskala mu je „Laib.“ dobro, dobro Gołuhovski! Ko je prišel Schmerling, preklicala je prejšnje „dobro“ in kričala je Schmerlingu slava, pravo! To je bil v enem letu že drugi „Umschwung“ (zasúk). Ko je prišel Belkredi, bil je februarsk patent za fikcijo razglašen, in „Laib.“ se je v tretje drugač zasukala. Zdaj drži Beust državno krmilo v rokah; „Laib.“ je pozabila vse prejšnje dobro- in pravo-klice, in že v četrti metamorfozi se suče. Ako so nji neprenehani „Umschwung-i“ dragi, naj ne sili drugih, da se tudi oni sučejo ž njo, kakor luna, zdaj okoli tega, zdaj okoli unega solnca, ampak da se v vednih premenih samo tega držé, kar po svojem prepričanji in v soglasji z večino narodov avstrijskih mislijo, da je na blagor državni.

— „Laibacherica“ v predvčerajšnjem listu pripoveduje, da so g. Dežmanu vdrugič okna razbili in to

dogodbo adresira v vednost vsem tistim, ki poduču jejo narod, tedaj naj ga podučé tudi o omenjeni surovosti. — Ker ta sestavek meri brž ko ne tudi na „Novice“, zato odgovorimo „Laibach.“ le edino to: Kakor „Laib.“, tako smo bili vselej in smo še danes tudi mi in vsi, ki z nami eno pot hodijo, zoperniki vseh tacih in enacih ekscesov, in smo jim tem bolj nasproti, čem bolj vemo, da bi našim nasprotnikom le prav voda na njih mlin bila, ako bi policija in sodnija dobila opravila z ljudmí, ki se prav ali neprav štejejo med národne. Ker nam je predobro znana ta prevroča želja naših nasprotnikov, da bi se razuzdanosti tù in tam pripetile, tedaj adresiramo „Laibacherčno“ pismo njej sami nazaj: naj — dokler ni dokazano — kdo je bil ekscedent, tudi ona daje na svojo stran poduke, kajti lahko mogoče je, da bi našega poduka v slovenskem jeziku oni ne razumel, ki okna razbija, in bi se mu tedaj nauk moral dati v nemškem jeziku. Kar smo doživeli lansko dogodbo z nedolžnim Pustom v Pragi, se nam nič več ne zdi nemogoče!

— *(Iz občnega zbora pomočnega društva za obrtnike 24. marca.)* V začetnem govoru je predstojnik gosp. Janez Horak z jasno besedo popisal stan tega društva, ki je že 11 let dobrotnik in pomočnik manj premožnim obrtnikom in rokodelcem, kterim, brez vtabulacij ali zastáv, le na poštenje denar posoja, vrh tega pa tudi po svoji moči podpira obrtnijsko šolstvo. Če tudi je lansko leto s svojimi vojskami in kugami zeló pobilo kupčijstvo in obrtnijstvo, vendar je društvo 490 novih posojil svojim udom dalo, 470 pa posojila podaljšalo, in tako v vsem skupaj lansko leto za 170.971 gold. svojim udom podpore dalo. Ker vsaka živa duša vé, da so časi sila težavni in da ljudém denarja manjka kakor nikoli popred, ni tedaj čuda, da je društveni zálog (reservefond) se za 329 gold. zmanjšal in da zdaj namesti 5000 gld. znaša 4670 gld. To se je prav lahko zgodilo, ker je društvo lani nekoliko zgube trpelo pri svojih dolžnikih, in ta zguba se je morala po društvenih pravilih povrniti iz prihranjenega zalóga; nekoliko pa je tudi v tem ta zalog prišel na manjše dohodke, ker se je plačilo za kapitalne vloge za pol odstotka povikšalo. Gospod predstojnik po pravici obžaluje v svojem govoru, da je c. k. finančna direkcija terjala ekvivalentno davščino od prihranjenega družbenega denarja, čeravno ta zalog nima nikakoršnega dobičkarskega namena, ampak samo ta namen, da zgubo izposojenega denarja ž njim poravnava in pa milodare vdovam in sirotam bivših udov delí. Društvo mislé, da bode saj c. k. finančno ministerstvo milostneje, se je obrnilo do njega s prošnjo, naj se mu odpustí ta davščina; al žalibog! ni bilo uslišano. Pa tudi še druga težava žuga društvu, namreč ta, da vložne bukvice in druge pisarniške bukvice bi morale štempljane biti. Ako se tudi še to zgodí, zadene novo breme zalo društvo, ktero bi morala visoka vlada na vso moč podpirati, ne pa težiti; saj društvo dela le na to, da se manj premožni obrtniki in rokodelci obdržijo pri moči, da morejo tudi davke odrajtovati. Obrtnijstvu in kmetijstvu se godí dandanes strašno hudo; ako bode vlada gledala bolj na to, da ljudje zadnji vinar v davkarijo nesó, kakor na to, da se kmetijstvo in obrtnijstvo pogina reši, slaba bo nazadnje za kmetijstvo in obrtnijstvo, pa tudi za državo! — Iz sporočila, ki ga je društvo kakor vsako leto tako tudi letos natisniti dalo, se vidi, kako skrbno in vestno gospodari predstojnik z odborom vred z društvenim premoženjem, in da po takem res zasluži zaupanje in zahvalo, ki se mu tako obilo skazuje.

— V saboto 6. dne t. m., bode sokolski shod. Nadjati se je, da bo toliko zanimiviši, ker ga bodo počastili poslanci s svojo nazočostjo. Uljudno vabi k temu shodu vse Sokole odbor.

— V nedeljo 7. dne t. m. bode v čitalnici „beseda.“ Program je sledeči: 1. Govor. 2. Srbske narodne pesmi. 3. Igra na goslih. 4. Samospev iz opere „Faust“ za sopran. 5. Husitska — zbor. 6. „Ultra“ — šaloigra v 1 djanji. K tej besedi vabi uljudno vse čitalničine ude odbor.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Končan je volilni boj na Českem, Moravskem in Kranjskem, in razpuščeni zbori snidejo se zopet 6. dne t. m., žalibog! da v drugej obliki nego so bili prejšnji. Kako so izpadle volitve na Kranjskem, naznanile se že zadnje „Novice“ in govorijo na drugem mestu tudi današnje. Vkljub vsemu nasprotstvu ostal je deželni zbor kranjski v svoji večini naroden, akoravno mu je odkrhala huda nasprotna agitacija nekoliko izvrstnih mož, ktere težko pogrešamo v njem. Tudi kmetiške občine na Českem in Moravskem so volile skozi in skozi svoje stare poslance; ravno tako mesta in trgi, samo da je nasprotna agitacija v tej kurii odkrhala na Českem tri, in na Moravskem pet glasov. V teh dveh vrstah, ktere prav za prav zaznamujete narod, ostalo je tedaj na Českem in Moravskem skoraj vse pri starem in so bili voljeni zopet poslanci razpuščenega zbora. Žalibog pa se je obrnilo drugače v velikem posestvu, ktero v obeh teh dveh deželah odloči, kakošna je večina deželnega zbora. Hud je bil boj in vsaka stranka imela je izključno nastavljene le kandidate svojega preverjenja. Neizmerna agitacija vlade dosegla je tukaj zmago „ustavoljubnih februarcev“ proti narodno-federalistični stranki in odločena je tedaj osoda deželnih zborov v Pragi in v Brnu. Narodno-federalistična stranka je po tej z nezaslišano agitacijo doseženi zmagi v obeh zborih v manjšini ostala, in obá zbora imata protinaravno nemško-februaristično večino. Zmagala je ta pot vlada Beustova, — al kako dolgo se bode veselila te zmage, — tega ne vemo. To vidimo že zdaj, da zmagalci sami niso veseli te zmage, kajti dobro vedó, kako so jo dosegli! Le 30 glasov na Českem in 29 na Moravskem je podrlo narodno-federalistično stran. Ako pogledamo na spise nemških dualističnih in centralničnih listov, vidimo, da se skoraj bojé te zmage. Českí in moravski listi pa niso nikakor obupali; ta zmaga nasprotnikov v velikem posestvu ni nikakor potrla českega naroda, ki je v mestih in po kmetih jasno odgovoril baronu Beustu. Najslavnejša imena českega plemstva, kakor so knezi Schwarzenbergi, grofje Nostici, grofi Thuni, grof Clam-Martinic in drugi prvaki českega historičnega plemstva ne bodo sedeli v deželnem zboru českem! To je prikazen, kakoršne česka zgodovina še ni doživela, in ki jo je prvikrat dosegla vlada Beustova. Skoraj da se sramujejo zmagalci svoje zmage, kajti vzeli so fideikomisarnemu velikemu posestvu osem najslavnejših rodov v svojo kandidatno listo in res tudi volili osem narodnih plemenitažev — al ti so se odrekli poslanstvu, tako, da so „ustavoljubci“ v velikej zadregi zarad novih kandidatov. Da taki nenaravni čas ne more trajati dolgo, to vidi vsak, kdor ni slep.

Kursi na Dunaji 2. aprila.

5% metaliki 58 fl. 70 kr.	Ažijo srebra 126 fl. 50 kr.
Narodno posojilo 69 fl. 70 kr.	Cekini 6 fl. 8 kr.

Odgovorni vrednik: **Janez Murnik**. — Natiskar in založnik: **Jožef Blaznik** v Ljubljani.